

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра туристичного та готельно-ресторанного бізнесу
(повна назва кафедри)

Допущено до захисту
Завідувач кафедри к.е.н., доцент
Давиденко І.В. ( )
«   » травня   2020 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 242 «Туризм»
(шифр та найменування спеціальності)
за бакалаврською програмою професійного спрямування Туризм

на тему: **«ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ГАСТРОНОМІЧНОГО
ТУРИЗМУ У ОДЕСЬКОМУ РЕГІОНІ НА ПРИКЛАДІ ТУРИСТИЧНОЇ
ФІРМИ «СКАРБНИЦЯ МАНДРІВ»»**

Виконавець:

студентка факультету міжнародної
економіки

Кривенко Альона Ігорівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н. викладач

Гончаренко Яніслава Євгенівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Одеса 2020

АНОТАЦІЯ

Кривенко А.І. «Перспективи розвитку гастрономічного туризму у Одеському регіоні на прикладі туристичної фірми «Скарбниця мандрів»».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 242 «Туризм» за освітньою програмою «Туризм» – Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2020.

Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел.

Об'єкт дослідження – процес аналізу перспектив розвитку гастрономічного туризму у Одеському регіоні. Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних аспектів аналізу перспектив розвитку гастрономічного туризму у Одеському регіоні на прикладі туристичної фірми «Скарбниця мандрів».

У роботі проаналізована сутність та особливості розвитку гастрономічного туризму. Виявлено тенденції розвитку гастрономічного туризму на території України та фактори впливу на організацію гастрономічних турів.

За результатами, були запропоновані рекомендації, щодо розробки гастрономічного туру, розраховано економічну ефективність впровадження рекомендацій.

Ключові слова: туристична фірма, ефективність, гастрономічний туризм, гастро тур, економічна діяльність.

ANNOTATION

Kryvenko A.I. «Prospects for the development of gastronomic tourism in the Odessa region on the example of the travel company «Skarbnitsya mandriv»».

Qualifying work on obtaining a bachelor's degree in the specialty 242 «Tourism» for the educational program «Tourism». – Odessa National Economics University. – Odessa, 2020.

The qualifying work consists an introduction, three chapters, conclusions, list of sources used.

The object of research is the process of analyzing the prospects for the development of gastronomic tourism in the Odessa region. The subject of the research is a set of theoretical, methodological and practical aspects of the analysis of the prospects for the development of gastronomic tourism in the Odessa region on the example of the travel company "Treasure Chest".

The essence and peculiarities of the development of gastronomic tourism are analyzed in the paper. The tendencies of the development of gastronomic tourism in the territory of Ukraine and the factors of influence on the organization of gastronomic tours are revealed.

According to the results, recommendations for the development of the gastronomic tour were proposed, and the economic efficiency of implementation of the recommendations was calculated.

Key words: tourist firm, efficiency, gastronomic tourism, gastro tour, economic activity.

ЗМІСТ

	стор.
ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ГАСТРОНОМІЧНОГО ТУРИЗМУ.....	6
1.1. Сутність та особливості розвитку гастрономічного туризму	6
1.2. Підходи до класифікації ринків гастрономічного туризму	11
1.3. Зарубіжний досвід організації гастрономічного туризму	17
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ГАСТРОНОМІЧНОГО ТУРИЗМУ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	24
2.1. Тенденції розвитку гастрономічного туризму на території України.....	24
2.2. Дослідження потенціалу розвитку гастрономічного туризму Одеської області.....	31
2.3. Діяльність туристичної фірми «Скарбниця мандрів».....	40
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВНІ ШЛЯХИ ОРГАНІЗАЦІЇ ГАСТРОНОМІЧНОГО ТУРИЗМУ НА ПРИКЛАДІ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	48
3.1. Розробка гастрономічного туру, як інструмент залучення туристів	48
3.2. Обґрунтування впровадження запропонованого туру.....	60
ВИСНОВКИ	64
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	67
ДОДАТКИ.....	73

ВСТУП

Актуальність теми. На сьогоднішній день важливою складовою індустрії туризму є харчування гостей. Знайомлячись з визначними пам'ятками міста, туристи одночасно бажають знати про особливості національної кухні. Гастрономія є значущим ресурсом території, джерелом формування її ідентичності.

Пошук нових шляхів організації харчування базується на дослідженні гастрономічною складовою туристичного продукту, на основних принципах брендингу території, які формують туристичний імідж місцевості, на процесі створення враження про товар у свідомості споживачів. Місцеву кухню можна розглядати як туристський ресурс територій, що дозволяє створити нові туристичні продукти, відкрити нові грані туристської дестинації. Вона може бути використана для розуміння соціального і економічного стилю життя дестинації. Зв'язок гастрономії та туризму сприяє збільшенню припливу туристів, сприяє подовженню перебування туристів, збільшує прибуток від туризму.

Гастрономічний туризм в світі набуває все більшої популярності. Люди купують спеціальні гастрономічні тури з метою глибоко познайомитися з кухнею будь-якої країни чи регіону.

Питання теорії та практики розвитку ринку туристичних послуг в Україні займалися такі вітчизняні вчені як: В.Г. Герасименко [15-16], С.Г. Нездоймінов [66], С.С. Галасюк [8-10], та інші автори. Поняття «гастрономічний туризм» розглядали багато авторів серед яких Долгієр А. [47], Клімова М.В. [28], Кукліна Т.С. [33], Мартинова М.В. [40], Редько В. [47], Саламатіна С.Є. [49].

Мета кваліфікаційної роботи: Метою кваліфікаційної роботи є розробка практичних рекомендацій організаційно-економічного характеру по підвищенню рівня гастрономічного туризму в Україні.

Досягнення поставленої мети обумовило необхідність вирішення таких завдань:

- розкрити сутність та особливості розвитку гастрономічного туризму;
- визначити підходи до класифікації ринків гастрономічного туризму;
- навести приклади зарубіжного досвіду організації гастрономічного туризму;
- проаналізувати тенденції розвитку гастрономічного туризму на території України;
- дослідити потенціал розвитку гастрономічного туризму Одеської області;
- навести місто діяльності туристичної фірми «Скарбниця мандрів»;
- розробити гастрономічний тур як інструмент залучення туристів;
- обґрунтувати впровадження запропонованого туру.

Об'єкт дослідження – процес аналізу перспектив розвитку гастрономічного туризму у Одеському регіоні.

Предмет дослідження – сукупність теоретичних, методичних та практичних аспектів аналізу перспектив розвитку гастрономічного туризму у Одеському регіоні на прикладі туристичного підприємства «Скарбниця мандрів».

Методом дослідження кваліфікаційної роботи виступили: абстрактно-логічний (для узагальнення теоретичних положень, визначення сутності економічних понять, формування висновків); системний аналіз (для аналізу конкурентних позицій туристичної фірми); графічний (для наочного представлення статистичних даних); табличний та групування (при аналізі тенденцій розвитку гастрономічного туризму); конструктивний та експериментальний (оцінка результатів запропонованих заходів у формі нового гастрономічного туру).

Інформаційна база дослідження. Теоретичну та методологічну основу дослідження становлять наукові праці з названої проблеми вітчизняних та зарубіжних вчених, методики Всесвітньої туристичної організації, інструктивні матеріали, що регламентують діяльність суб'єктів господарювання, довідково-інформаційні видання.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості використання результатів дослідження для удосконалення діяльності туристичних підприємств та підвищення туристичного іміджу країни.

Структура і обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (66 найменувань), додатків. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи становить 75 сторінок комп'ютерного тексту. Основний зміст викладено на 66 сторінках. Робота містить 11 таблиць, 17 рисунків.

Публікації. За результатами виконання кваліфікаційної роботи бакалавра опубліковано:

1. Кривенко А.І. Сутність та особливості розвитку гастрономічного туризму / А.І. Кривенко // Туристичний та готельно-ресторанний бізнес: світовий досвід та перспективи розвитку для України: Збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та вчених. Том 1 (м. Одеса, 15 квітня 2020 р.) / Одеський національний економічний університет. Одеса: ОНЕУ, 2020. С. 360-364
2. Кривенко А.І. Особливості розвитку кластерів гастрономічного туризму у країнах Європи / А.І. Кривенко // Туристичний та готельно-ресторанний бізнес: світовий досвід та перспективи розвитку для України: Збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та вчених. Том 3 (м. Одеса, 15 квітня 2020 р.) / Одеський національний економічний університет. Одеса: ОНЕУ, 2020. С. 503-506

ВИСНОВКИ

У даному дослідженні було проаналізовано поняття «гастрономічний туризм», виявлено шляхи його реалізації на прикладі туристичного підприємства «Скарбниця Мандрів» та економічне обґрунтування впровадження нового туру «Смак історії». Підсумки наведені нижче.

1. Хоча гастрономічний туризм як самостійний напрям став розвиватися відносно недавно, у спеціальній літературі вже зустрічаються велика кількість термінів, що стосуються даного феномену: «кулінарний туризм», «продовольчий туризм», «дегустаційний», «харчовий», «винний», «пивний». Сам гастрономічний туризм можемо визначити як подорож по країнах і континентах для знайомства з особливостями місцевої кухні, кулінарними традиціями, з метою покуштувати унікальні для приїжджої людини блюдо або продукт.

У гастрономічного туризму було виявлено ряд специфічних рис. Так, умовами для розвитку такого туризму володіють абсолютно всі країни. Цей вид туризму не схильний до сезонності. В тій чи іншій мірі гастрономічний туризм є складовим елементом всіх турів, але знайомство з національною кухнею стає головним мотивом гастрономічної подорожі. Просування місцевих господарств та виробників продовольчих товарів – є невід'ємною частиною будь-якого гастрономічного туру

2. На сьогоднішній день всі існуючі класифікації гастрономічного туризму можна розділити на ознаки: за спрямованістю; за видом конкретного продукту або напою; за метою подорожі; за розташуванням туристичного місця; особливостями організації.

3. До лідерів гастрономічного туризму у світі слід віднести Францію, Італію, Іспанію, Південно-Східну Азію, Китай, Японію. Одними із найрозповсюдженіших видів такого туризму можна назвати винний туризм, сирний туризм, пивний туризм, а як один з елементів можна відокремити – гастрономічні фестивалі.

4. В Україні поки небагато чисто гастрономічних або винних турів. Відвідування виноробних заводів з подальшою дегустацією продукції практикують в південних регіонах. Експерти вважають, що Україна має все необхідне для розвитку гастрономічного туризму. До найпопулярніших місць для винного туризму в Україні відносять Виноробне господарство князя Трубецького, що розташоване у селі Веселе на Херсонщині; Будинок марочних коньяків «Таврія» (м. Нова Каховка, Херсонська область); Винзавод «Шабо» (с. Шабо, Одещина); Винарня «Бейкуш» (с. Чорноморка, Миколаївська область); Виноробний комплекс «Чизай» (Закарпатська область, місто Берегове, урочище Чизай); Дегустаційний підвал «Старий підвал» Закарпатська область, місто Берегове).

Аналізуючи перелік гастрономічних подій, можна зробити висновок, що найбільші туристичні ресурси для проведення подієвого туризму має Західна та Центральна частина України, а саме: Закарпатська та Львівська, Полтавська області та міста Київ, Луцьк та Львів.

5. Одеська область має великий потенціал розвитку гастрономічного туризму. Проаналізовано винний, агро та сирний підрозділ гастрономічного туризму, які дають змогу підтвердити можливість організації різноманітних гастрономічних турів Одеською областю як для внутрішніх туристів України, так і для іноземців, що бажають більш детально ознайомитися з культурою, звичками та традиціями України в цілому, та окремих етносів.

До найбільш популярних гастрозаходів Одеської області можна віднести: болгарське народне свято «Трифон Зарезан»; молдавське народне свято «Мерцішор»; фестивалі національних культур «Бессарабська тантелла» та «Бессарабський віночок»; фестиваль національних ремесел, мистецтв і творчості «Цара Бессарабська»; фестиваль національних культур і обрядів; фестиваль гагаузької культури «Будок Ілдізі»; молдавської культури «Кин ши жок ла хора молдовенілор», фестиваль болгарської культури «Българи да сі останем» та інші.

6. Туристичне підприємство «Скарбниця Мандрів», директором якого є Скворцова Марія Едуардівна, було засноване в 2012 році і знаходиться за адресою: Україна, м. Одеса, Суворовський район, вул. Академіка Заболотного, буд. 40. Основна спеціалізація агентства: автобусні та авіатури в країни Європи, пляжний відпочинок у Туреччині, Єгипті, Арабських Еміратах, Іспанії, Чорногорії, Греції. Для любителів екзотики можуть бути організовані індивідуальні маршрути до країн Азії, такі як Таїланд, Шрі Ланка, Індонезія, Малайзія і Сінгапур. За формою власності «Скарбниця мандрів» є приватним підприємством. За 9 років на туристичному ринку фірма накопичила значний досвід у туристичній діяльності. Вона пропонує тури по різних напрямкам і різних типів – екскурсійні, оздоровчі, гірськокожні, дитячий відпочинок та екзотичні тури, а також організація бізнес-поїздок в будь-яку точку світу.

Такою була специфіка роботи туристичної фірми «Скарбниця Мандрів» до настання пандемії COVID-19. Міжнародний туризм на даному етапі розвитку знаходиться у підвішеному стані і для пошуку альтернативних шляхів розвитку необхідно переосмислити місце внутрішнього туризму. Іншими словами, туристичній фірмі «Скарбниця Мандрів» слід зайнятися розвитком, просуванням та реалізацією турів на території України, та Одеської області зокрема.

7. Взявши до уваги всю досліджену інформацію за напрямом гастрономічний туризм було розроблено гастро-тур до Болградського району під назвою «Смак історії». Запропонована тривалість туру – 3 дні, з рекомендованою кількістю осіб – 15. Цінова політика туру дорівнює – 2794 грн/ особу.

8. Як результат проведеного розрахунку економічної доцільності реалізації запропонованого гастрономічного туру «Смак історії» необхідно реалізувати 30 турів (450 осіб / 15 осіб у мікроавтобусі). Якщо об'єм продажу турів буде вище за 30 шт., то підприємство почне отримувати прибуток, якщо менше зазначеної кількості – працюватиме в збиток.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аганіна А.А. Гастрономічний туризм як перспективний напрямок розвитку туристичної діяльності, 2016. С.-7.
2. Аккаунт у Facebook туристичної фірми «Скарбниця Мандрів»– [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.facebook.com/SkarbMandriv/>
3. Басюк Д.І. Інноваційний розвиток гастрономічного туризму в Україні / Д.І. Басюк // Наук. пр. НУХТ – 2012. – № 45. – С. 128–132.
4. Буркинський Б.В., Мартієнко А.І., Хумарова Н.І. Інституціональні засади вдосконалення відносин власності на рекреаційно-туристичні ресурси в Україні // Економіка України. — 2017. — № 2. — С. 61—73.
5. Бусигин А. П. Как организовать кулинарный туризм? /А.П Бусигин // Гостиничный и ресторанный бизнес. — 2008. — № 2. — С. 74-76.
6. Винний та гастрономічний туризм: глобальні тренди та локальні практики : монографія / [колектив авторів] за наук. ред. Д.І. Басюк. – Вінниця: ПП «ТД «Едельвейс і К», 2017. – 316 с.
7. Вишневська Г. Г. Потенціал кулінарних турів у контексті спеціалізованого туризму / Г. Г. Вишневська // Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури. — 2013. — Вип. 31. — С. 112118. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apitphk_2013_31_18
8. Галасюк С. С. Проблеми розвитку туристичної діяльності в Одеському регіоні / С. С. Галасюк // Вісник соціально-економічних досліджень: зб. наук. праць. – Одеса: ОДЕУ, 2009. – Вип. 35. - С. 160-167.
9. Галасюк С. С. Сучасний стан ринку послуг туристичних підприємств України та Одеського регіону / С. С. Галасюк // Регіональна, галузева та суб'єктивна економіка України на шляху до євроінтеграції: матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної конференції (19-20.04.2017 р.). – Харків: ХНУБА, 2017. – Ч. 2. – С. 62-65.
10. Галасюк С.С. Державне регулювання сфери туризму України в контексті процесів євроінтеграції: монографія / ред. В. Г. Герасименко, О. Л. Михайлюк. – Київ: ФОП Гуляєва В.М., 2019. – 332 с.
11. Галушкіна Т. П. Національна політика «зеленого» зростання в Україні / Т. П. Галушкіна, Л. О. Мусіна, Н. І. Хумарова. – Одеса: ІПРЕЕД НАН України – Саки: ПП «Підприємство Фенікс», 2012. – 272 с.
12. Гастрономічний і винний туризм [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.weekendtour.ru/rest_types/

13. Гастрономічні традиції Болградського району [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://skygroup.in.ua/avtorskieturyi/gastronomicheskie-traditsii-bolgradskogo-rayona/>
14. Гатауллина, С.Ю., Томашек, М.Н. Анализ перспектив развития гастрономического туризма в Приморском крае. — Владивосток: Издательский дом Дальневост. федерал. ун-та, 2013. — 141 с.
15. Герасименко В. Г. Оцінка туристично-рекреаційного потенціалу регіону: монографія / В. Г. Герасименко, Г. К. Бедрадіна, С. С. Галасюк та інші / за заг. ред. В. Г. Герасименко. – Одеса : ОНЕУ, 2016. – 262 с.
16. Герасименко В. Г. Ринки туристичних послуг: стан і тенденції розвитку: монографія / В. Г. Герасименко, С. С. Галасюк, С. Г. Нездойминов [та інші]. – Одеса: Астропринт, 2013. – 304 с.
17. Гончаренко Я. Е. Кластер туристско-рекреационных услуг, как модель эффективной организации отрасли для одесского региона / Я. Е. Гончаренко // Уральский научный вестник. – Уральск.: Уралнаучкнига, 2014. – № 45(124). – С. 57-65.
18. Гончаренко Я. Є. Становлення світових готельних мереж на території України / Я. Є. Гончаренко // Стратегічні перспективи туристичної та готельно-ресторанної індустрії в Україні: теорія, практика та інновації розвитку: збірник матеріалів Всеукр. наук.-прак. інт.-конф., 30-31 жовтня 2019. – Умань: ВПЦ «Візаві», 2019. – С. 20-23.
19. Давиденко І.В. Культурний туризм як сучасний напрямок використання та збереження історико-культурної спадщини Одеського регіону / І. В. Давиденко // Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. – Запоріжжя: Видавничий дім «Гельветика», 2017. – Випуск 2 (08). - Ч. 2. – С. 49 – 53.
20. Давиденко І.В. Культурно-історична спадщина як основна складова розвитку культурного туризму в Україні / І. В. Давиденко // The global competitive environment: development of modern social and economic systems. - Chisinau, Republic of Moldova: Baltija Publishing, 2017. – P. 20-22.
21. Давиденко І.В. Сучасні напрями стратегічного управління туристичним підприємством / І. В. Давиденко // Економічні студії. Науково-практичний журнал. – Львів: Львівська економічна фундація, 2017. - №2 (15) – С. 23-27.
22. Дегустаційний тур «Provence» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ganezh.odessa.ua/degustacionnyj-tur-provence>
23. Дослідження змісту і форм розвитку економічних відносин в національній економіці на прикладі України: монографія / За заг. ред. М.І. Зверькова. – Одеса: Атлант, 2018. – 297 с.

24. Драчева Е.Л., Христов Т.Т. Гастрономічний туризм: сучасні тенденції і перспективи 2015., - С.44-46.
25. Екскурсії в Українську Венецію [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://edo.od.ua/podrobnoe-opisanie-ekskursij/tury-v-vilkovo/>
26. Етно-еко хата «Білочі» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bazi-otdiha.com.ua/company.php?id_company=1738
27. Календар культурних і туристичних подій Одеської області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.salix.od.ua/russian/node/205>
28. Клімова М. В. Гастрономічний туризм Південного Причорномор'я / М. В. Клімова ; наук. кер. Г. А. Гарбар // Сучасні тенденції розвитку туризму : зб. тез доповідей IV Всеукр. наук.-практ. конф. / [редкол.: Н. В. Федотова (гол. ред.) та ін.]. – Миколаїв : МФ КНУКіМ, 2016. – Ч. 2. – С. 65-69.
29. Кляп М.П. Сучасні різновиди туризму. Навчальний посібник. М. : Знание, 2011. с.250.
30. Комплекс відпочинку «Бессарабське подвір'я» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zruchno.travel/ObjectEntity>
31. Кривенко А.І. Особливості розвитку кластерів гастрономічного туризму у країнах Європи / А.І. Кривенко // Туристичний та готельно-ресторанний бізнес: світовий досвід та перспективи розвитку для України: Збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та вчених. Том 3 (м. Одеса, 15 квітня 2020 р.) / Одеський національний економічний університет. Одеса: ОНЕУ, 2020. С. 503-506
32. Кривенко А.І. Сутність та особливості розвитку гастрономічного туризму / А.І. Кривенко // Туристичний та готельно-ресторанний бізнес: світовий досвід та перспективи розвитку для України: Збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та вчених. Том 1 (м. Одеса, 15 квітня 2020 р.) / Одеський національний економічний університет. Одеса: ОНЕУ, 2020. С. 360-364
33. Кукліна Т. С. Гастрономічний туризм на туристичному ринку України / Т.С. Кукліна // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sworld.com.ua/index.php/ru/tourism-and-recreation-113/>.
34. Макарчук, С. А. Етнографія України: Навч. посіб. / С. А. Макарчук,- Львів: «Світ», 2004. — 312 с.
35. Мартинова Н.С. Перспективи розвитку подієво-гастрономічного туризму в Одесі як туристичної дестинації. Науковий вісник Одеського національного економічного університету : зб. наук. праць / За ред. : Д.В. Завадської (голов. ред.). (ISSN 2409-9260). Одеса : Одеський національний економічний університет. 2019. № 6 (269). С. 121-146.

36. Мартинова Н.С. Перспективи розвитку соціального партнерства на прикладі туристичного бізнесу України. Вісник Київ. ін-ту бізнесу та технологій. 2016. Вип. 1. С. 53–57.

37. Мартинова Н.С. Професійна підготовка майбутніх менеджерів туризму як психолого-педагогічна проблема / Н.С. Мартинова// Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми // Зб. наук. пр. – Вип. 33 / Редкол.: І.А. Зязюн (голова) та ін. – К.; Вінниця: ДОВ «Вінниця», 2012. – С. 398-404.

38. Мартинова Н.С. Розвиток неформальної освіти дорослих у туристичній індустрії України / Н.С. Мартинова // Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи: зб. наук. праць / За ред. Лук'янової Л.Б. – К.; Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2010. – Вип. 2. – С. 161-170.

39. Мартинова Н.С., Носаченко І.М. Роль тренінгових технологій в професійній підготовці майбутніх менеджерів туризму // Економіка. Управління. Інновації. - 2011. - №1 (5).

40. Мартинюк У.А. Перспективи розвитку гастрономічного туризму в Україні / У.А. Мартинюк // Матеріали круглого столу «Розвиток туризму в Україні: проблеми, виклики та перспективи», Львів, 26 вересня 2019 р. – Львів: ЛНУВМтаБТ, 2019. с. 73-76.

41. Нестерчук І. Гастрономічні події як драйвер розвитку малих міст // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: географія. 2019. Т. 47. №. 2. С. 90-98.. 96

42. Олійник В. В. Сучасний стан та перспективи розвитку подієвого туризму на території України / В. В. Олійник, О. В. Шикіна // Глобальні та національні проблеми економіки. – Миколаїв, 2016. – Випуск №14. – С. 460-463.

43. Омельницька В.О. Сучасний стан ринку послуг гастрономічного туризму України / Економічні студії. # 2 (20) 2018. С. 121-125.

44. Офіційний сайт туристичної фірми «Скарбниця Мандрів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.mandriv.com.ua/>

45. Привабливість туристичного та дегустаційного бізнесу Одеської області : монографія / за заг.ред. Меліх О.О.; Одеська національна академія харчових технологій. – Київ : Хамелеон К, 2018. – 137 с.

46. Приморське, міні-готель «Куба-Далеко» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.holiday.in.ua/gostoviy-dim-kuba-dalekoukrainian/>

47. Редько В. Розвиток гастротуризму в Україні / Вікторія Редько, Аліса Долгієр // Економіко-соціальні відносини в галузі фізичної культури та сфери обслуговування : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. - Львів, 2019. - С. 111-113.

48. Садиба «Лагуна» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://restplace.com.ua/uk/tourismplace/sadiba-laguna.html>

49. Саламатіна С. Є. Стан та перспективи розвитку гастрономічного туризму на півдні Одещини / Саламатіна С.Є. // Наук. пр. ОНАХТ – 2014. – № 46. – С. 325–329.

50. Сільська садиба зеленого туризму «У Меланії» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.budjak.com.ua/selskaja-usadba-umelani.html>

51. Стешенко Д. О., Парфіненко А. Ю. Гастрономічний туризм як чинник розвитку туристичної сфери України / Стешенко Д. О., Парфіненко А. Ю. // Туристичний бізнес: світові тенденції та національні пріоритети: Матеріали VI міжнародної науково-практичної конференції (9 листопада 2012 року). — Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна. — С. 239– 241.

52. Трададенко, Т. Гастрономічний туризм: перспективні напрями / Тетяна Трададенко, Катерина Верес // Наукові здобутки молоді — вирішенню проблем харчування людства у XXI столітті: програма і матеріали 80 міжнародної наукової конференції молодих учених, аспірантів і студентів, 10–11 квітня 2014 р. — К.: НУХТ, 2014. — Ч. 3. — С. 563– 564.

53. Фрумушика-Нова, Бессарабське село [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://restplace.com.ua/uk/tourismplace/frumushykanovabessarabske-selo.html>

54. Хумарова Н. І. Екологізація інноваційних стратегій зниження отходоємкості производств. // Вісник економічної науки України. - 2008. – №2. – С.155-160

55. Хумарова Н.І. Екологічні цільові програми у системі державного регулювання природокористування// Науковий вісник: Екологізація економіки як інструмент сталого розвитку в умовах конкурентного середовища. – Львів : НЛТУУ. – 2005, Вип. 15. – С. 187 – 194.

56. Хумарова Н.І. Екологічно чисте виробництво – інноваційна складова стратегії сталого розвитку / Н.І. Хумарова // Науковий вісник. – Львів : НЛТУУ. – 2007. – Вип. 17.7. – С. 110 – 115.

57. Шикеринець, В. В. Передумови розвитку етнотуризму в Карпатському регіоні / В.В.Шикеринець // Удосконалення механізмів державного управління соціально-економічним розвитком підприємств і галузей: 36. наук. пр. ДонДУУ. — Вип. 221. — Донецьк: Технопарк, 2012. — С. 250–261.

58. Шикіна О. В. Аналіз структури туристичних потоків Одеської області / О. В. Шикіна, І. Л. Ліптуга // Глобальні та національні проблеми

економіки – Редакція електронного наукового фахового видання. – Миколаїв, 2015. – Випуск №7. - С. 114-127.

59. Шикіна О. В. Динаміка показників міжнародного туризму / О. В. Шикіна, Я. Є. Гончаренко, Р. С. Козловський // Інфраструктура ринку. – Одеса: Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій, 2019. – Вип. 27. – С. 24-28.

60. Шикіна О. В. Динаміка розвитку готельного бізнесу Одеської області / О. В. Шикіна, Я. Є. Гончаренко // Вісник соціально-економічних досліджень : зб. наук. праць; Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2018. – Вип. № 4 (68). – С. 220–232.. – ISSN 2313-4569.

61. Шикіна О. В. Моніторинг туристичного потоку в контексті стратегії регіонального розвитку / О. В. Шикіна, С. Г. Нездоймінов // «Dezvoltarea sistemelor sociale și economice într-un mediu competitiv la nivel global», conferinta internationala știintifico-practica (2016 ; Chisinau). Conferinta internationala știintifico-practica «Dezvoltarea sistemelor sociale și economice întrun mediu competitiv la nivel global», 29 februar. 2016, Chisinau. – Chisinau, 2016. – 167-171 p.

62. Шикіна О. В. Розвиток гастрономічного туризму в Одесі / О.В. Шикіна, А.О. Пилипенко // Міжнародної науково-практичної конференції «Технології харчових продуктів і комбікормів» 24–29 вересня 2018 року Круглий стіл "Винний та гастрономічний туризм: поєднання освіти, технологій та бізнесу" 27 вересня 2018 р. – Одеса: ОНАХТ. с.

63. Щенікова Н.В. Традиції і культура харчування народів світу. Навчальний посібник. М. : Инфра-М, 2015-го, - С.127.

64. Davydenko I., Shykina O., Gudz P., Tovkan O., Yakymyshyn L., Golovchenko O. (2019). Support system of solutions for planning sales activities in the tourism industry. International Journal of Engineering and Advanced Technology (IJEAT) ISSN: 2249 – 8958, Volume-8 Issue-6, August, 2019 P. 3979–3983.

65. Instagram-сторінка туристичної фірми «Скарбниця Мандрів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.instagram.com/skarb_mandriv/

66. Nezdoyminov S. Regional Trends of the Tourist Flow in Ukraine / S. Nezdoyminov, O. Shykina // International Journal of Innovative Studies in Sociology and Humanities. – 2016. - № 1 (1). – P. 12-18.